

Streszczenie rozprawy doktorskiej w j. polskim

Zasadniczym celem pracy jest określenie znaczenia zarządzania ryzykiem w działalności gminy oraz ocena jego wpływu na realizację strategii rozwoju gminy. Niniejsza rozprawa poszerza dotychczasową wiedzę na temat zarządzania ryzykiem, jego wpływu na realizację celów i zadań w gminie oraz przybliża, w jaki sposób proces ten kształtuje się w Polsce. Większość rozwiązań stanowiących istotne oddziaływanie na proces zarządzania ryzykiem w gminach ma wpływ na realizację jej celów i zadań, a tym samym na jej rozwój. Podstawowym determinantem w tym względzie jest regulacja wynikająca z art. 68 ustawy o finansach publicznych, wskazująca zarządzanie ryzykiem jako jeden z celów kontroli zarządczej, definiowanej jako ogół działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy.

Gminy realizując powierzone im zadania w sferze finansów publicznych narażone są na permanentne występowanie ryzyka w każdym z obszarów wykonywanej działalności. Problematyka ryzyka jest szczególnie ważna z uwagi na fakt, iż wykonywanie zadań powiązane jest z dysponowaniem środkami publicznymi, dzięki którym są zaspakajane zbiorowe potrzeby lokalnej społeczności. Ryzyko jest związane z każdym elementem zachodzących procesów gospodarczych i ekonomicznych występujących w gminie. Podkreślić należy, że dotyczy ono zarówno bieżącego jak przyszłego funkcjonowania gminy oraz jej rozwoju bez względu na przyjęty kierunek działania. Pojawienie się ryzyka sprawia, że wywiera ono decydujący wpływ na skuteczność oraz efektywność realizacji zaplanowanych działań, podejmowanych w celu zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty lokalnej. Niezbędne zatem staje się podejmowanie działań korygujących mających na celu minimalizację ryzyka. Narzędziem, za pomocą którego można dokonać ograniczenia ryzyka jest zarządzanie ryzykiem. Wskazać należy, że proces ten jest kluczowym elementem strategii rozwoju gminy, który w istotny sposób wpływa na funkcjonowanie gminy jako wspólnoty samorządowej.

W literaturze przedmiotu występuje luka badawcza obejmująca problematykę wpływu zarządzania ryzykiem na realizację strategii rozwoju gminy, a w konsekwencji na jej funkcjonowanie. Wynika ona przede wszystkim z braku dostępnych danych statystycznych charakteryzujących omawianą tematykę z tego zakresu. Jediną dostępną metodą pozwalającą na zbadanie problematyki związanej z zarządzaniem ryzykiem w jednostkach sektora publicznego jest przeprowadzenie badań własnych w postaci wywiadów kwestionariuszowych lub wywiadów pogłębionych.

Zaproponowane w pracy doktorskiej badanie w postaci wywiadów kwestionariuszowych przeprowadzone na gminach województwa łódzkiego stanowi znaczące uzupełnienie dotychczasowych doświadczeń i analiz w zakresie zarządzania ryzykiem w gminach, jako elementu mającego istotny wpływ na realizowanie strategii rozwoju oraz wykonywanie jej celów i zadań. Otrzymane wyniki pozwoliły na analizę i ocenę funkcjonalności zarządzania ryzykiem w gminie.

Strukturę i układ pracy przyporządkowano realizacji celów oraz weryfikacji podstawionych hipotez. Praca składa się z czterech rozdziałów i ma charakter teoretyczno-empiryczny. Pierwsze trzy rozdziały teoretyczne - to przegląd literatury krajowej i zagranicznej w zakresie zarządzania ryzykiem w gminie. Ostatni rozdział empiryczny, prezentuje wyniki przeprowadzonego badania własnego.

Temat rozważań rozdziału pierwszego stanowi wprowadzenie w tematykę badawczą, podjęto próbę zaprezentowania uwarunkowań działania gmin jako jednostek samorządu terytorialnego obarczonych ryzykiem. Omówiono szczegółowo zadania gminy oraz środki ich realizacji. Następnie skoncentrowano się na systemie zarządzania gminą i powiązano go z prawnokarnymi aspektami. Ostatnim punktem tego rozdziału jest szczegółowa analiza dotycząca teoretycznych aspektów związanych ze strategią rozwoju gminy i uwarunkowania jej realizacji.

Rozdział drugi, obejmuje charakterystykę ryzyka i zjawisk mu pokrewnych, występujących w gminie, a także identyfikację typowych wobec niego postaw i zachowań decydentów samorządowych. Określa specyfikę i zakres zarządzania ryzykiem na szczeblu lokalnym, co jest nieodzowne w analizowanej tematyce. Wskazuje i podkreśla na występowanie konfrontacji celów zarządzania ryzykiem z celami i zadaniami gminy. W tej części rozprawy ujęte zostaną kluczowe korzyści wynikające z zarządzania ryzykiem oraz ewentualne skutki będące konsekwencją jego braku.

W rozdziale trzecim przedstawiona została ocena wpływu i szacowania skutków ryzyka. Dla realizacji tego celu wskazane są rodzaje możliwych zachowań wobec ryzyka w jednostkach sektora publicznego. Szczegółowo omówiono techniki identyfikacji ryzyka w gminie oraz metody jego pomiaru. Do najważniejszych metod pomiaru ryzyka zaliczono opisowe, matematyczne, ilościowe i jakościowe.

Ostatni czwarty rozdział prezentuje badanie własne przeprowadzone wśród 124 gmin województwa łódzkiego. Realizacja sformułowanych we wstępie pracy celów oraz hipotez badawczych była możliwa dzięki badaniom przeprowadzonym w formie wywiadów kwestionariuszowych metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* –

wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW) oraz metodą wywiadu telefonicznego CATI (ang. *computer-assisted telephone interviewing* - *wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny*). Przeprowadzona analiza wyników badania pozwoliła na sformułowanie wniosków i rekomendacji odnoszących się do procesów zarządzania ryzykiem w gminie. Wyniki przeprowadzonego badania mogą być wykorzystane w zarządzaniu ryzykiem w jednostkach samorządu terytorialnego, będzie można je zatem wykorzystać przede wszystkim w wymiarze praktycznym poprawiając efektywność działań pracowników.

Większość badanych gmin oceniła zarządzanie ryzykiem pozytywnie, jako czynnik wpływający na rozwój gminy deklarując tym samym, że zarządzanie ryzykiem jest potrzebne i przydatne do ich prawidłowego funkcjonowania. Przeprowadzone badanie potwierdziło, że proces zarządzania ryzykiem w gminie usprawnia realizację strategii rozwoju, przyczynia się do jej rozwoju, a tym samym usprawnia proces zarządzania gminą.

Słowa kluczowe: audyt wewnętrzny, gmina, jednostka samorządu terytorialnego, kontrola zarządcza, proces zarządzania ryzykiem w gminie, ryzyko, strategia rozwoju gminy, zarządzanie gminą, zarządzanie ryzykiem

3.12.2021
Małgorzata Roman